

СУЧАСНІ ФОРМИ ІНВЕСТУВАННЯ В ІКТ-СЕКТОРІ

Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку

Анотація

Розглянуто сучасне уявлення про поняття «інвестиції». Проаналізовані способи інвестиційної експансії транснаціональних корпорацій в ІКТ-секторі. Присвячено увагу новим неакціонерним (контрактним) формам інвестицій, за допомогою яких ІКТ-компанії зміцнюють свій бізнес.

Ключові слова: прями інвестиції, портфельні інвестиції, неакціонерні форми, злиття та поглинання, франчайзинг, стратегічні альянси, фінансові переплетіння.

Abstract

The modern idea of the concept of "investment" is considered. The ways of investment expansion of transnational corporations in the ICT sector are analyzed. Attention is paid to new non-equity forms (contractual) forms of investment, through which ICT companies strengthen their business.

Keywords: direct investment, portfolio investment, non-equity forms, mergers and acquisitions, franchising, strategic alliances, financial intertwining.

Вступ

ІКТ-компанії виступають драйверами всіх змін, які відбуваються останні десятиліття у сучасній економіці на всіх рівнях – підприємства, регіону, галузі, країни, світу. Сьогодні у світі вирішення більшості бізнес-задач вирішується при використанні тих чи інших технологій у галузі зв'язку та інформатизації, а тому попит на товари, послуги та інформаційні продукти ІКТ-компаній постійно зростає.

Провідні ІКТ-компанії світу, які входять у всі світові рейтинги, наприклад, рейтинги за ринковою капіталізацією, вартістю бренду, рівнем інноваційної активності і т.ін., мають значний вплив на розвиток не тільки ІКТ-сектору світової економіки, а й взагалі формують тренди для всього бізнес-середовища. Як правило, мова йде про ту частину ІКТ-компаній, які займаються комп'ютерами та обробкою даних, комунікаційним та комп'ютерним обладнанням і т.ін.

Очевидно, що світовий розвиток ІКТ-сектору спирається на масштабні інвестиції. Окрім традиційних способів інвестування, сьогодні активно розвиваються нові сучасні способи, за допомогою яких ІКТ-компанії продовжують розширювати свою діяльність у різних галузях та у різних країнах світу. Серед них найбільш актуальними є акціонерні та неакціонерні (контрактні) форми інвестування, яким й присвячено наше дослідження.

Результати дослідження

Аналіз наукових праць свідчить про те, що «інвестиція» – це складна економічна категорія, зміст якої вчені розкривають по-різному через призму різних аспектів вивчення економіки та на різних рівнях її аналізу. Так, у різних наукових колах, дослідницьких центрах, а також у діловому середовищі інвестиції можуть розглядати з позицій мікроекономіки, тобто на рівні економіки та фінансового менеджменту підприємства; з позицій макроекономіки, тобто на рівні проведення інвестиційної політики компаній для успішного функціонування на ринках різних типів та виходу у нові сфери діяльності для забезпечення конкурентних переваг; з позицій мезоекономіки, тобто на рівні вивчення механізмів регіонального, територіального або галузевого інвестування; з позицій макроекономіки, тобто на рівні державного інвестування; з позицій мегарівня, тобто з точки зору залучення іноземних інвестицій для розвитку національних економік, а також вивчення інвестиційних потоків у системі міжнародних економічних відносин. Велике різноманіття підходів до визначення поняття «інвестиції» породжує й суперечності у тлумаченнях. Погоджуємося з автором [1] у тому, що «у різних розділах

економічної науки та напрямах практичної діяльності зміст поняття інвестицій має свої особливості. Деякі автори розуміють під інвестиціями будь-яке вкладення коштів, в тому числі й те, яке не дає приросту капіталу і отримання прибутку; інші вважають інвестиції вкладеннями грошових коштів, але виключають інші форми рухомого і нерухомого майна, фінансових інструментів, нематеріальних активів. Часто інвестиції ототожнюють з капітальними вкладеннями, і, як наслідок, робиться висновок, що всі вони мають довгостроковий характер».

Вітчизняна дослідниця Сорока Л.М. також звертає увагу на суперечності у тлумаченні поняття «інвестиції». Вона зазначає, що з деякими моментами в існуючих визначеннях складно погодитися, адже «в науковій літературі «довготермінові вкладення» характеризують категорію «інвестиції» тільки у вузькому розумінні. Однак її слід розглядати одночасно й у вузькому, і в широкому значенні, незважаючи на терміни здійснення. Деякі інвестиції, наприклад, в цінні папери, одночасно можуть бути як коротко- так довгостроковими» [2].

Професор Пересада А. А. [3] також вважає, що «інвестиції» – значно ширша економічна категорія, ніж довготермінове капіталовкладення у виробничі активи, оскільки можуть здійснюватися в найрізноманітніших формах (реальній, фінансовій, інтелектуальній, інноваційній); у кінцевому результаті отримується дохід (прибуток), дивіденди тощо». Проте, як справедливо зазначає Кухта П., «максимізація прибутку не завжди є метою інвестицій, окремих випадках виникає необхідність підтримки збиткових, але важливих для національної безпеки галузей і виробництв, що забезпечує збереження робочих місць і досягнення інших соціальних ефектів. Результатом можуть бути інші форми забезпечення розвитку і підвищення ринкової ціни підприємства, що знаходить відбиття в зростанні суми вкладеного капіталу».

Зазначені пояснення розширюють уявлення про поняття «інвестиції» та надають можливість відносити до них різні форми вкладень компаній, які здійснюються для отримання бажаних результатів (економічних, політичних, фінансових, соціальних, науково-технічних, інформаційних і т.ін.).

Серед нових форм інвестування практики називають венчурне фінансування, проектне фінансування; краудфандинг; краудлендинг (p2p-кредитування); ICO (первинне розміщення монет) та ін. В останній час у діловому середовищі також застосовують термін «краудінвестинг», що означає спільне інвестування з метою повернення капіталу та отримання прибутку. Здебільшого ці способи інвестування характерні для малих та середніх підприємств (з точки зору отримання фінансування). У той же час практика показує, що серед активних інвесторів, які підтримують такі підприємства, є саме представники великого капіталу (транснаціональні, багатонаціональні, глобальні корпорації або їх окремі центри, фонди тощо). Особливо така модель взаємодії характерна для венчурного фінансування.

Що стосується інвестиційної експансії самих великих компаній, наприклад, ТНК, то вони продовжують у наш час вивозити капітал у підприємницькій формі у різні країни, як це й було на початку їх виникнення шляхом прямого інвестування (рис. 1). Але, в останній час, вони не обмежуються цією практикою й все більш опановують неакціонерні (контрактні) форми угод з різними партнерами з різних галузей і країн світу.

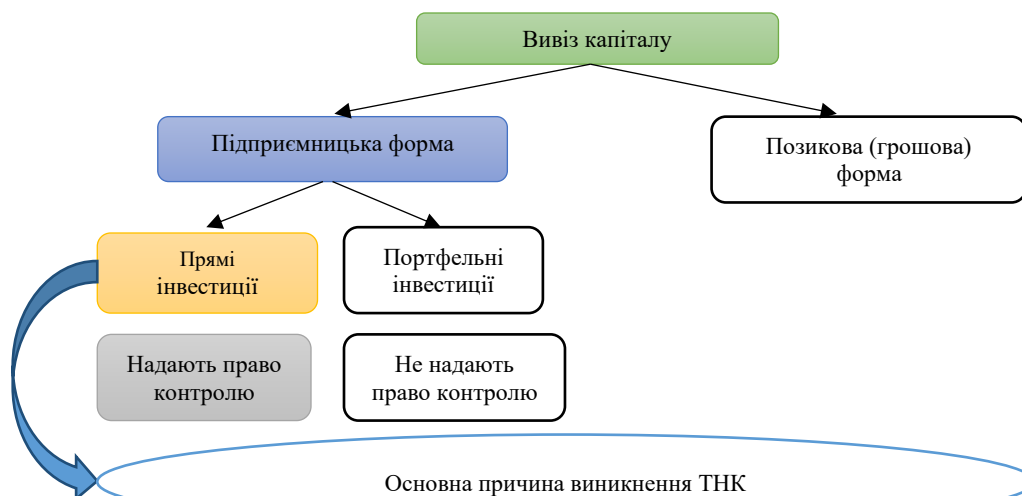

Рис. 1. Вивіз капіталу у формі прямих інвестицій як основна причина виникнення ТНК

Взагалі, згідно даних UNCTAD [4], можна бачити (рис. 2), що до 2021 року достатньо тривалий період спостерігалось зменшення інвестиційних потоків (а саме – ПІІ) у країнах з розвинутою економікою, де базується більшість ТНК.

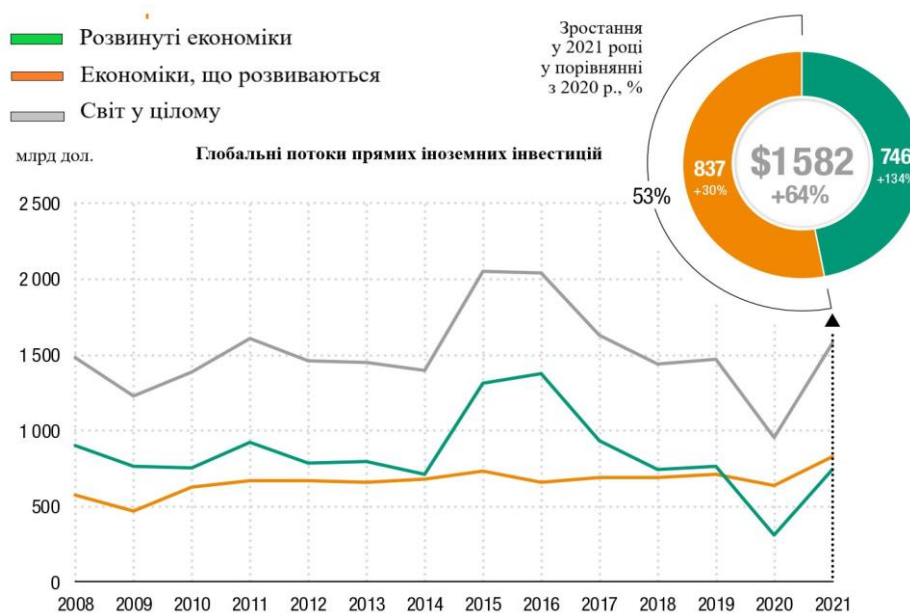

Рис. 2. Притік прямих іноземних інвестицій у світі*
*Джерело: UNCTAD.

Втім, як показують наші спостереження за діями провідних ТНК в ІКТ-секторі, їх інвестиційна активність не зменшувалася весь цей період, а, навпаки, вони здійснювали інвестування у самих різних нових форматах, зокрема, без участі у капіталі.

Такі неакціонерні (контрактні) угоди впливали на їх інноваційний розвиток, маркетингові можливості, репутацію тощо. Відповідно зростали вартість їх бренду, доходи та ринкова капіталізація. У цілому, їх інвестиційна привабливість тільки зросла за останні роки.

Згідно аналітичної записки Секретаріату UNCTAD [5], неакціонерні форми інвестування пов'язані з широким спектром діяльності ТНК, зокрема застосування субпідряду, договірних угод (наприклад, офшоринг, угоди про зворотний викуп, домовленості про виконання роботи «під ключ»), спільні підприємства без акціонерного капіталу, спільне використання продуктів), стратегічні альянси, включаючи НДДКР, контракти, франчайзинг та ліцензування.

Підтримку розвитку корпорацій за рахунок неакціонерних форм інвестування у документі від експерта UNIDO [6] названо колаборативною стратегією, тобто стратегією розширення діяльності на основі партнерства, яка передбачає проведення міжнародних операцій через контрактні (партнерські) форми взаємодії з економічними суб'єктами з різних країн світу (експортування, виробничі контракти, зокрема аутсорсинг, міжнародне ліцензування, міжнародний франчайзинг, управління контрактами, операції «під ключ», сумісні підприємства, консорціуми та ін. З фахової літератури відомо, що неакціонерна (нехолдингова) форма контролю також характерна для стратегічних альянсів, віртуальних корпорацій та інших різноманітних нехолдингових метакорпорацій.

Слід зазначити, що сучасні ТНК, особливо ті, що перетворилися на глобальні компанії, застосовують як акціонерні, так й неакціонерні форми інвестицій, й відповідно, поєднують як холдинговий контроль, так й нехолдинговий.

На міжнародній арені найбільш впливовими є глобальні інвестиційні компанії (наприклад, Vanguard Group, BlackRock, Berkshire Hathaway та ін.), які мають контроль над низкою відомих корпорацій, а ті, своєю чергою, є інвесторами інших. Наприклад, Vanguard Group бере участь в управлінні таких ІКТ-компаній як Apple, Microsoft, Amazon, Facebook, AT&T, Alphabet (Google) та ін. Отже, у міжнародному бізнесі спостерігаються тісні фінансові переплетіння із різним ступенем контролю.

Для міжнародних телекомунікаційних компаній, які мають найбільші іноземні активи у світі (табл.1), в останній час також мали активну інвестиційну діяльність, хоча й не в таких різноманітних форматах, як у ІТ-компаній.

Найбільші у світі ІКТ-компанії за іноземними активами, 2020 р.*

Місце у рейтингу	Корпорація	Країна базування	Сфера діяльності	Активи		Продажі		Працівники		ТНІ, %	
				Іноземні	Загальні	Іноземні	Загальні	Іноземні	Загальні		
1	3	Deutsche Telekom AG	Німеччина	Телекомунікації	259 626	325 091	98 634	115 190	160 240	226 291	78.8
2	12	Vodafone Group Plc	Велика Британія	Телекомунікації	166 171	181 807	43 605	51 071	58 641	68 225	87.6
3	20	Microsoft Corp	США	Комп'ютери та обробка даних	123 986	301 311	69 855	143 015	67 000	163 000	43.7
4	30	Tencent Holdings Ltd	Китай	Комп'ютери та обробка даних	104 106	163 278	5 119	61 182	6 353	85 858	26.5
5	31	Telefonica SA	Іспанія	Телекомунікації	99 341	128 913	34 985	49 129	90 190	113 182	76.0
6	35	Apple Computer Inc	США	Комп'ютерне обладнання	95 812	323 888	165 318	274 515	43 485	147 000	39.8
7	37	Alphabet Inc	США	Комп'ютери та обробка даних	91 128	319 616	97 513	182 527	38 577	135 301	36.8
8	38	Amazon.com, Inc	США	Електронна комерція	90 018	321 195	149 782	386 064	210 000	800 000	31.0
9	39	Samsung Electronics Co. Ltd	Корея	Комунікаційне обладнання	88 205	347 188	169 584	200 957	182 395	287 439	57.7
10	41	IBM Corp	США	Комп'ютери та обробка даних	86 793	155 971	39 506	73 620	213 574	383 800	55.0
11	43	Nippon Telegraph & Telephone Corp	Японія	Телекомунікації	84 043	207 275	21 049	112 643	123 000	324 650	32.4
12	46	Orange SA	Франція	Телекомунікації	82 533	132 204	27 155	48 209	50 787	133 787	52.2
13	55	Huawei Investment & Holding Co Ltd	Китай	Комунікаційне обладнання	73 766	134 121	44 412	129 178	45 000	194 000	37.5
14	60	Comcast Corp	США	Телекомунікації	68 467	273 869	23 237	103 564	42 000	168 000	24.1
15	68	SAP SE	Німеччина	Комп'ютери та обробка даних	63 671	71 758	26 600	31 179	58 348	102 430	77.0
16	71	Liberty Global Plc	Велика Британія	Телекомунікації	58 985	59 093	5 903	11 980	223	37 598	49.9
17	86	Hitachi Ltd	Японія	Комп'ютерне обладнання	51 256	106 977	43 140	82 323	192 670	350 864	51.7

*Джерело: складено на основі даних UNCTAD [7].

Для них були характерні традиційні акціонерні форми (через злиття та поглинання, створення сумісних підприємств і т.ін.), а також неакціонерні форми (такі як стратегічні альянси та франчайзинг). Крім того, на прикладі таких провідних телекомунікаційних компаній з високим рівнем транснаціональності як Deutsche Telekom (Німеччина) та Vodafone Group (Велика Британія), ми з'ясували, що вони останні роки переглядали свої інвестиційні портфелі та продавали їх частки у різних країнах. Це дозволяло більше уваги концентрувати на основному своєму бізнесі та розвивати інноваційні напрями з новими партнерами у межах неакціонерних (контрактних) форм. Подібні чергування акціонерних та неакціонерних форм інвестування можна бачити на прикладі бізнес-історії Vodafone Group (рис. 3).

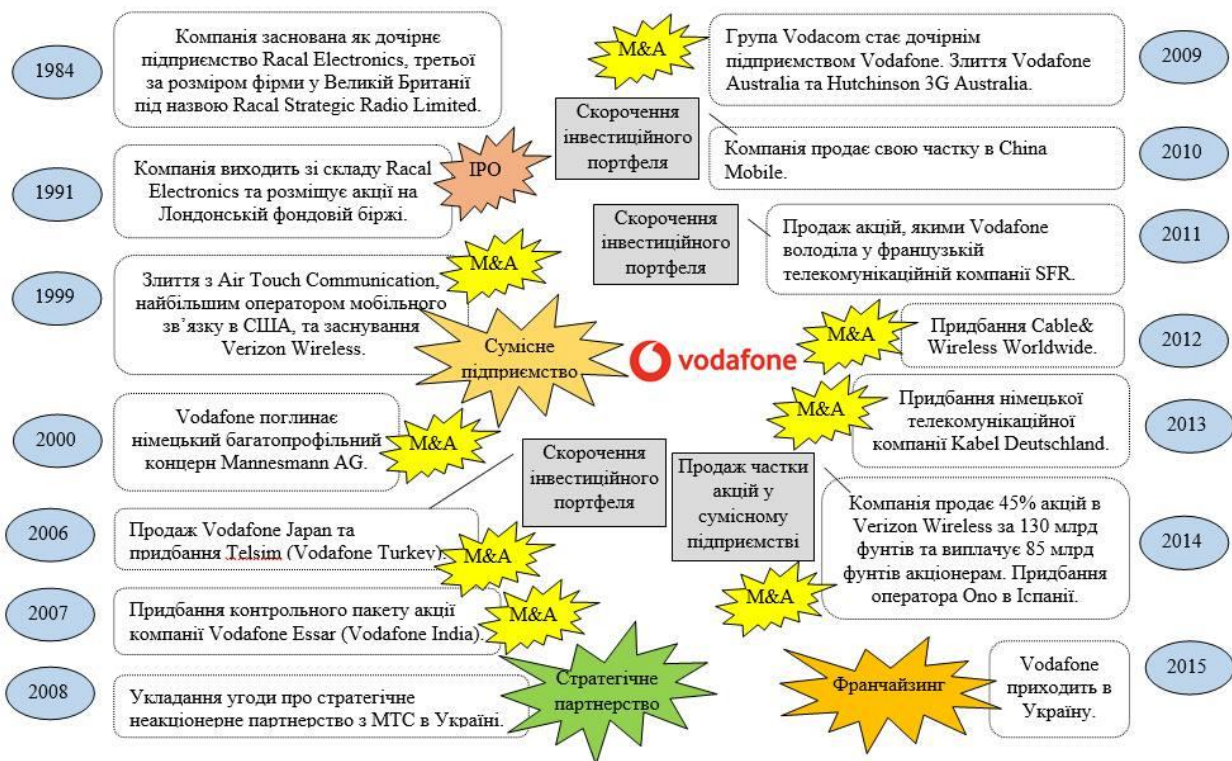

Рис. 3. Інвестиційна діяльність корпорації «Vodafone Group» до приходу в Україну*

*Джерело: складено на основі даних Vodafone.ua.

Прихід Vodafone Group в Україну відбувся через стратегічну неакціонерну форму інвестицій – франчайзинг. Після цієї події чергування інвестиційних форм продовжилось. Так, згодом українська компанія Vodafone Ukraine стала учасником М&А-угоди, акціонерний контроль тепер здійснює телекомунікаційна компанія NEQSOL

Holding з Азербайджану (з 2019 року), а співпраця з британською компанією Vodafone Group продовжується на основі стратегічної партнерської угоди (неакціонерної форми інвестицій). У зазначеному випадку інвестиції, передусім, впливають на інформаційні результати (взаємовигідна співпраця розширює можливості міжнародного бренду Vodafone Group та підвищує рівень лояльності абонентів Vodafone Ukraine).

Висновки

Таким чином, сучасні компанії ІКТ-сектору проводять інвестиційну експансію у різноманітних нових формах, згодом очищуючи себе від непрофільних або не вигідних частин бізнесу, знову й знову підбираючи інвестиційно привабливі об'єкти для співпраці або подальшого злиття (поглинання). Оскільки зміни в ІКТ-секторі відбуваються дуже швидко, виникає необхідність постійного моніторингу за інвестиційними подіями у цій сфері, адже через них відбуваються й зміни у бізнес-траєкторії всіх учасників міжнародного бізнес-середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кухта П. Трактуння поняття «інвестиції»: класичний і сучасний підходи/ П. Кухта // Вісник КНУ ім. Т.Г. Шевченка «Економіка». – 2011. – №121-122. – С. 29 – 33.
2. Сорока Л.М. Економічна сутність інвестицій та теоретичні основи інвестування [Електронний ресурс] / Л.М. Сорока // Ефективна економіка. – 2014. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2888>.
3. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом: монографія / А.А. Пересада. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
4. World Investment Report: International tax reforms and sustainable investment (UNCTAD, 2022) [Electronic resource]. – Mode of access: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2022_overview_en.pdf.
5. UNCTAD secretariat: FDI statistics: data compilation and policy issues [Electronic resource]. – Mode of access: https://unctad.org/system/files/official-document/c2em18d2_en.pdf.
6. Patterns of Internationalization for Developing Country Enterprises (Alliances and Joint Ventures) [Electronic resource]. – Mode of access: https://hub.unido.org/sites/default/files/publications/alliancesandjointventures_appr_0.pdf.
7. World Investment Report: International production beyond the pandemic (UNCTAD, 2020) https://unctad.org/system/files/official-document/wir2020_en.pdf.

Кораблінова Ірина Анатоліївна – канд. економ. наук, доцент, доцент кафедри економіки та цифрового бізнесу, Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку, м. Одеса, korablinova.irin@gmail.com

Кошельник Катерина Олександрівна – студентка групи ЕП-4.01, факультет бізнесу та соціальних комунікацій, Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку, м. Одеса

Орден Маргарита Владиславівна – студентка групи ЕП-4.01, факультет бізнесу та соціальних комунікацій, Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку, м. Одеса

Korablinova Iryna A. – PhD in Economics, Associate Professor, The Department of Economy and Digital Business, State University of Intelligent Technologies and Telecommunications, Odessa.

Koshelnyk Kateryna O. – student, Faculty of Business and Social Communications, State University of Intelligent Technologies and Telecommunications, Odessa.

Orden Marharyta V. – student, Faculty of Business and Social Communications, State University of Intelligent Technologies and Telecommunications, Odessa.